

Sygn. akt I ACa 1288/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Paweł Czepiel
Sędziowie:	SSA Józef Wąsik SSA Marek Boniecki (spr.)
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Marta Sekuła

po rozpoznaniu w dniu 18 maja 2021 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa D. S.

przeciwko Gminie Miejskiej (...) – Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w K.

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 10 października 2019 r. sygn. akt I C 1340/16

1. **oddala apelację;**

2. **przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz radcy prawnego M. B. kwotę 4.320 zł (cztery tysiące trzysta dwadzieścia złotych) brutto, tytułem pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

SSA Józef Wąsik SSA Paweł Czepiel SSA Marek Boniecki

Sygn. akt I ACa 1288/19

Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 18 maja 2021 r.

Wyrokiem z dnia 10 października 2019 r. Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił powództwo D. S. przeciwko Gminie (...) – Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w K. o: usunięcie skutków naruszenia dóbr osobistych powódki poprzez przeproszenie w formie wysłanego na jej adres listu poleconego o treści: „Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w K. przeprasza Panią D. S. za to, że w swojej korespondencji pisemnej wystosowanej w 2013 r. do lekarzy psychiatrów,

Prokuratury Rejonowej K. w K., B. S. i Z. S. naruszył dobra osobiste powódki — dobre imię i godność — bezpodstawnie informując adresatów wystosowanych pism o występowaniu u Pani D. S. choroby psychicznej uniemożliwiającej jej kierowanie własnym postępowaniem i wysuwając bezprawne, niezgodne z prawdą sugestie o potrzebie złożenia wniosku o ubezwłasnowolnienie Pani D. S. lub przyjęcie jej do szpitala psychiatrycznego bez jej zgody. Podpisano Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w K.”, nakazanie pozwanej przesłania przesyłką poleconą kopii listu o przytoczonej powyżej treści do Prokuratury Rejonowej K. w K., a także do B. S. oraz do Z. S., zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kwoty 30.000 zł - tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku z naruszeniem przez stronę pozwaną dóbr osobistych powódki oraz zasądzenie od strony pozwanej na rzecz Stowarzyszenia (...) w W. kwoty 10.000 zł.

Sąd pierwszej instancji ustalił stan faktyczny szczegółowo zaprezentowany w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (k. 418-421), które Sąd Apelacyjny przyjął za własny (art. 387 §2¹ k.p.c.).

W ustalonym przez siebie stanie faktycznym Sąd Okręgowy przyjął, że:

- powództwo było niezasadne w świetle przepisów art. 24 §1 k.c. w zw. z art. 23 k.c.;
- nawet gdyby uznać, że powódka wykazała, że pozwany naruszył jej dobro osobiste w postaci czci, prawa do prywatności i zachowania w tajemnicy szczegółów stanu zdrowia poprzez wskazanie w treści wystąpienia do Poradni (...) oraz jej rodziców okoliczności dotyczących stanu zdrowia psychicznego powódki, gdyż przedstawione treści mogły z obiektywnego punktu widzenia powodować uczucie dyskomfortu, a nadto poniżyć ją w opinii publicznej, to umieszczenie przez pozwanego ww. stwierdzeń w kontekście prowadzonego przez pozwanego na zlecenie Prokuratora postępowania administracyjnego nie może być postrzegane jako działanie bezprawne;
- w niniejszej sprawie zachodziła bowiem jedna z okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych, a mianowicie działanie w ramach porządku prawnego, tj. na podst. art. 10 ustawy z 28 stycznia 2016 r. - Prawo o prokuraturze, której działania były z kolei zgodne z art. 545 §1 k.p.c. w zw. z art. 7 k.p.c. oraz art. 29 ust. 1 ustawy z dnia z 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- zachowanie strony pozwanej w kwestionowanym przez powódkę zakresie należało rozpatrywać z jednej strony w kontekście treści zlecenia Prokuratury, z drugiej - przepisów regulujących działalność ośrodków pomocy społecznej; w obu przypadkach pozwana nie wykroczyła poza wyznaczone ramy;
- brak bezprawności działania pozwanej wykluczał także zastosowanie odpowiedzialności z art. 448 k.c.

Wyrok powyższy zaskarżyła w całości apelacją powódka, wnosząc o jego zmianę poprzez uwzględnienie powództwa.

Apelująca zarzuciła naruszenie: 1) art. 233 §1 k.p.c. poprzez dokonanie subiektywnej i wybiórczej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, poprzez błędne przyjęcie, że działania pozwanej nie naruszyły dóbr osobistych powódki, podczas gdy prawidłowa ocena zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności intensywność i celowość podejmowanych przez pozwaną działań, używane przez pozwaną w oficjalnych pismach obraźliwe i nieprawdziwe sformułowania, szczegółowo wskazane w pismach procesowych powódki (w szczególności pismo procesowe 20 marca 2018 r.), przekazywanie informacji wrażliwych i szczególnie chronionych osobom i podmiotom trzecim, prowadzić powinna do zgoda odmiennych wniosków; 2) art. 232 k.p.c. w związku z art. 24 §1 k.c. poprzez uznanie, że strona pozwana dokonała obalenia przymiotu bezprawności jej działań, godzących w dobra osobiste powódki, wyłącznie poprzez powołanie się na działanie realizowane na zlecenie Prokuratury, podczas gdy działanie bezprawne może mieć miejsce również przy i w związku z działaniem na podstawie przepisów prawa, jak również z naruszeniem zasad współżycia społecznego oraz proporcjonalności podejmowanych środków, czego strona pozwana nie obaliła; 3) art. 24 §1 zd. 1 k.c. w zw. z art. 2 ust. 1 oraz art. 100 ust. 1 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej w związku z §2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego z 8 czerwca 2012 roku, poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że działanie realizowane w ramach porządku prawnego i na podstawie przepisu prawa nie jest bezprawne, podczas gdy prawidłowa

wykładnia ww. przepisów prowadzi do wniosku, że zachowanie bezprawne może mieć miejsce również wtedy, gdy jest realizowane na podstawie przepisu prawa, ale z jego przekroczeniem, w szczególności w zakresie naruszenia proporcjonalności stosowanych środków, jak również wtedy, gdy jest realizowane w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy prawidłowo, z poszanowaniem reguł wyrażonych w przepisie art. 233 §1 k.p.c. ustalił stan faktyczny sprawy, co sprawiło, że Sąd Apelacyjny przyjął go za własny.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że zarzucając naruszenie ww. przepisu, powódka nie kwestionowała ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd pierwszej instancji, lecz wyciągnięte z tych ustaleń wnioski, które z kolei podlegały rozpoznaniu poprzez pryzmat przepisów prawa materialnego. Ocena zarzutu naruszenia art. 232 k.p.c. w zw. z art. 24 §1 k.c. również była determinowana wynikiem badania działań pozwanej w aspekcie materialnoprawnym.

Powyższa uwaga nie zmienia faktu, że zarzut obrazy art. 233 §1 k.p.c. powinien być sformułowany precyzyjnie, albowiem z uwagi na swój procesowy charakter jest on wiążący dla Sądu. Tymczasem zarzucając brak oceny poszczególnych działań, a w zasadzie sformułowań, które miały naruszać dobra osobiste powódki, skarżąca de facto ograniczyła się do odesłania bliżej nieokreślonych pism procesowych. Wyjątkiem jest tutaj wskazanie na pismo z 20 marca 2018 r. Jednak i w tym przypadku skarżąca odwołuje się do rzekomych fragmentów pism wymienionych w pkt. 3 lit. e-j, 1 pisma. Odnośne punkty nie zawierają żadnych sformułowań, a jedynie wnioski dowodowe z dokumentów. W takim wypadku nie można mówić o wystarczającym sprecyzowaniu zarzutu. Nie jest bowiem rzeczą sądu poszukiwanie, które fragmenty dokumentów urzędowych naruszają dobra osobiste skarżącej. W apelacji powódka uszczegółowiła jedynie, że jej część (w aspekcie wewnętrznym i zewnętrznym) została naruszona poprzez użycie sformułowań o przejawianiu agresywnego zachowania świadczącego o dysfunkcji psychicznej czy złym funkcjonowaniu w środowisku oraz sugerowaniu konieczności wystąpienia z wnioskiem o całkowite ubezwłasnowolnienie. Pierwsze określenie pochodziło z pisma Prokuratora, za co pozwana nie ponosi odpowiedzialności. Drugie – jest naturalną konsekwencją pierwszego. Odnośnie do wniosku o ubezwłasnowolnienie, to Prokurator, a nie pozwana rozważał jego złożenie.

Podkreślenia wymaga w tym miejscu, że nie zostały sformułowane zarzuty co do ustaleń faktycznych. Zważywszy, że apelacja wniesiona została po dniu 7 listopada 2019 r., zarzut co do podstawy faktycznej winien spełniać wymogi z art. 368 §1¹ k.p.c. Skoro nie został zakwestionowany stan faktyczny, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do jego weryfikacji czy uzupełnienia, tym bardziej, że znajduje on odzwierciedlenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym. Z ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika jedynie, że działania pozwanej stanowiły wykonanie polecenia Prokuratora Rejonowego co do zbadania sytuacji rodzinno-bytowej i zdrowotnej powódki, a polegały na: próbie nawiązania kontaktu z powódką, zwróceniu się do placówek medycznych o wydanie zaświadczenia o stanie zdrowia powódki, zleceniu innej jednostce opieki społecznej kontaktu z rodzicami powódki celem ustalenia zakresu pomocy świadczonej na jej rzecz oraz ustalenia, czy wystąpią oni o leczenie psychiatryczne córki. Ostatecznie pozwana udzieliła informacji Prokuratorowi o sytuacji życiowej powódki, a następnie poinformowała o braku podstaw do wystąpienia o jej przymusowe leczenie psychiatryczne.

Strona pozwana wykonywała zatem obowiązek, o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. - Prawo o prokuraturze (t. jedn. Dz. U. z 2021 r. poz. 66). Udowodniła to za pomocą dokumentów przedłożonych do akt sprawy, tym samym wzruszając domniemanie bezprawności, o którym mowa w art. 24 §1 k.c. Skarżąca nie wykazała, aby działania pozwanej wykraczały poza zakres niezbędny dla realizacji ww. obowiązku. Twierdzenia o celowym naruszaniu dóbr osobistych pozostały całkowicie gołosłowne.

Zupełnie nietrafione są zarzuty naruszenia art. 24 §1 k.c. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 100 ust. 1 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. jedn. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 ze zm.) w zw. z §3 ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego z 8 czerwca 2012 r. Z ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku nie wynika, aby pozwana nie kierowała się dobrem powódki w wykonywaniu polecenia Prokuratora. Nie ma też podstaw do twierdzenia, że jakiegokolwiek informacje dotyczące sytuacji skarżącej zostały ujawnione publicznie. Przeprowadzenie wywiadu środowiskowego u rodziców powódki znajdowało uzasadnienie w treści art. 107 w zw. z art. 103 ustawy o pomocy społecznej. Nie został też naruszony wskazany wyżej przepis aktu wykonawczego, który mówi także o przeprowadzeniu wywiadu u rodziny, a nadto nie może być sprzeczny z przywoływanym art. 103 ustawy o pomocy społecznej.

Chybiony jest także argument, że skoro sytuacja życiowa powódki była pozwanej znana, nie musiała ona wszczynać nowej procedury. Przede wszystkim jeszcze raz przypomnieć należy, że pozwana była wielokrotnie wzywana przez Prokuratora do wykonywania czynności względem powódki. Zważywszy na cel, któremu służyć miały te czynności, a mianowicie zbadanie istnienia przesłanek do wystąpienia o ubezwłasnowolnienie lub o umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym bez zgody, wymagane było szczególnie wnikliwe zbadanie aktualnej sytuacji życiowej i zdrowotnej powódki. Nie można przy tym zapominać, że pracownicy pozwanej napotkali duże trudności w skontaktowaniu się z powódką. Z ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę wydania zaskarżonego wyroku wynika, że Wojewódzki Sąd Administracyjny w K. dostrzegł trudności organów pomocy społecznej we współpracy z powódką. Wskazał jednocześnie na potrzebę zasięgnięcia stosownych informacji od osób z najbliższego otoczenia powódki.

Nie do obrony w okolicznościach badanej sprawy jest pogląd, że skoro pozwana ostatecznie udzieliła Prokuratorowi z informacji o braku podstaw do wystąpienia z wnioskiem o przymusowe leczenie psychiatryczne powódki, to całość podjętych przez nią działań była zbędna. Idąc tokiem rozumowania skarżącej, za celowe uznać należałoby tylko takie czynności sprawdzające danego organu, które zakończą się weryfikacją pozytywną.

W konkluzji powyższych rozważań dojść należało do przekonania o trafności konstatacji Sądu pierwszej instancji o braku bezprawności działań strony pozwanej.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

O wynagrodzeniu ustanowionego dla powódki z urzędu pełnomocnika orzeczono na podst. §2 pkt 6 oraz §8 ust. 1 pkt 2 w zw. z §10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).

SSA Marek Boniecki SSA Paweł Czepiel SSA Józef Wąsik